

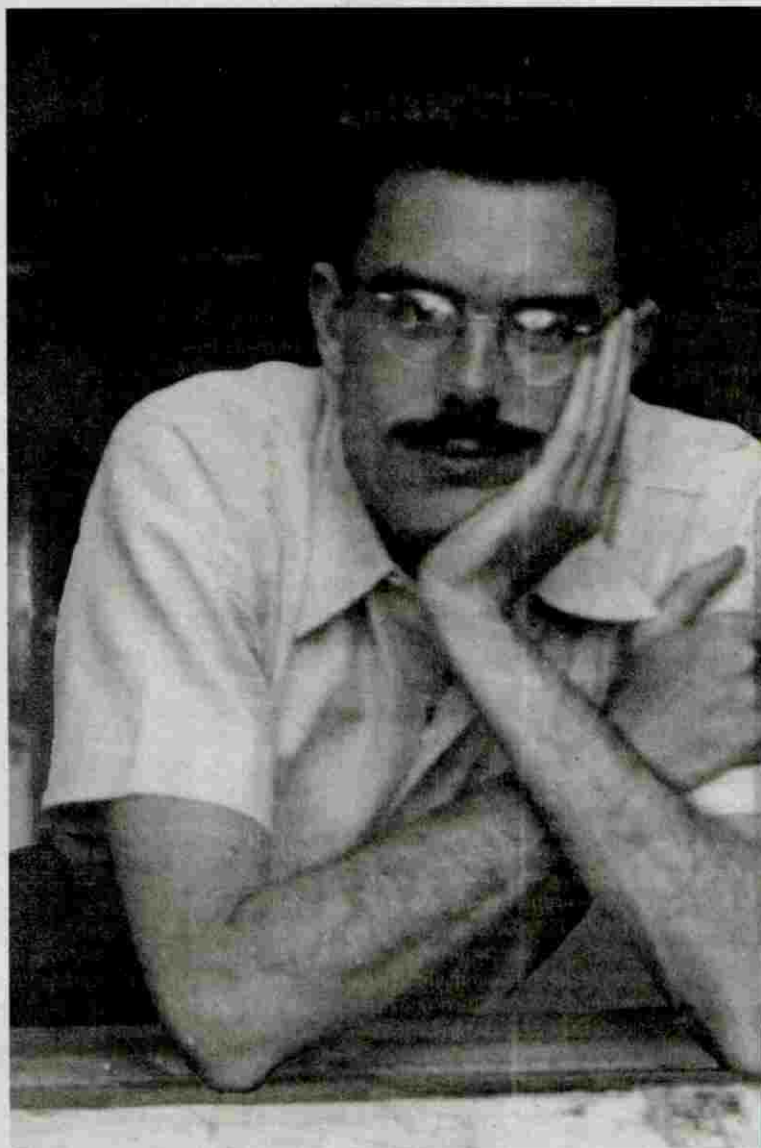
Prosa Xavier Pla

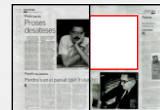
Proses desateses

Ja fa molts anys que Eugeni Xammar, en una carta a Josep Pla, afirmava que si algú, "guiat per un criteri de qualitat pur, volgués triar les cent millors poesies de la llengua catalana, hauria de limitar-se a triar les cent millors poesies de Josep Carner". Seguint aquell mateix criteri, i posats a fer una antologia de la crítica literària catalana, segur que aquella mateixa persona en tindria prou triant entre els escrits crítics del poeta, lingüista i traductor Gabriel Ferrater (1922-1972). Ferrater és un lector exemplar, amb una formació autodidacta, i sempre fa l'efecte d'haver llegit el que cal haver llegit. Per sobre de tot, és un apassionat de la literatura i les seves reflexions, per més rigoroses i objectives que siguin, sempre saben transmetre al lector les ganes de llegir un llibre o de veure un quadre. Ferrater segueix l'estela de Carles Riba, però la seva és una lectura europea i comparatista. Es fonamenta en l'anàlisi lingüística i estilística, en la reflexió sobre els mecanismes verbals i els esquemes

imaginatius, però no oblida mai ni la intuïció, ni l'impacte de les seves primeres lectures, ni tampoc el sentit comú.

A finals dels anys 60, Ferrater va impartir dos cursos a la Universitat de Barcelona sobre literatura catalana. Les primeres lliçons les va dedicar als poetes Josep Carner, Guerau de Liost, Carles Riba i J.V. Foix. El contingut d'aquelles intervencions va ser publicat pòstumament. Són quatre textos inoblidables, brillantíssims, que van modificar la interpretació d'algunes grans obres, com el *Nabi* de Carner, o van ajudar a entendre millor la difícil poètica de Riba. Des de feia temps, eren conegudes també les conferències que va dedicar als tres grans prosistes: Joaquim Ruyra, Víctor Català i Josep Pla. De fet, ja circulaven fotocopiades gràcies a la transcripció mecanografiada que en va fer Joan Alegret, que així les va preservar per al futur. Ara, finalment, gràcies a la tossuderia d'Oriol Ponsatí i la disposició de Jordi Cornudella han aparegut publicades en un sol volum, interes-

Tres prosistes.
 Joaquim Ruyra,
 Víctor Català i
 Josep Pla
 Autor: Gabriel Ferrater
 Editorial:
 Empúries
 Barcelona, 2010
 Pàgines: 137
 Preu: 16 euros

santíssim, estimulant i provocador.

El lector ha de fer l'esforç de situar-se en el context històric i estètic de l'època i saber valorar la lectura ferrateriana dels tres prosistes desatesos. Elogiar la prosa de Pla (comparada amb la de Hemingway) en aquells anys (només havia aparegut el primer volum de l'*Obra Completa*) no era gens fàcil, i fer-ho en els termes objectius i distanciat en què Ferrater ho fa, defensant que Pla ocupa un lloc central en la literatura catalana, només confirma la seva independència de criteri. Explicar el món de Ruyra, analitzar *La parada* (comparant-la amb *Le neveu de Rameau*, de Diderot) fer entendre als lectors les virtuts estilístiques de la seva prosa, era també un gest desafiant davant l'inefable silenci i desinterès que, encara avui, desperta l'autor de *Marines i boscatges*. I no cal dir que avançar una lectura psicoanalítica de *Solitud*, pocs mesos després de morir Víctor Català (comparada amb Emily Brontë) era un atreviment intel·lectual sortosament recompensat: la interpretació de Fer-

rater ha esdevingut canònica.

Ferrater reflexiona de manera apassionant sobre la professionalització dels escriptors, sobre els mals que el catalanisme pot fer a la literatura (també sobre el seus beneficis) i sobre les relacions entre els escriptors, el poder polític i la burgesia. Destaca que no hi ha hagut cap escriptor barceloní amb prou lucidesa intel·lectual per analitzar la seva societat, amb prou independència econòmica per dedicar-hi tot el temps que requereix una novel·la i, sobretot, "prou deslligat de la burgesia catalana per jutjar-la amb independència d'esperit".

El volum acaba amb una perla inèdita: l'any 1967 una editorial de Nova York s'interessa per la traducció d'*El quadern gris*. Jill Jarrell, que havia estat casada amb Ferrater, li va demanar que redactés un informe sobre l'obra de Pla destinat a convèncer els americans. Els editors no van arribar a contractar mai la traducció de Pla, però van respondre meravellats que, en canvi, l'al·legat de Ferrater mereixeria ser publicat. *

Imatge de joventut de Gabriel Ferrater, que va néixer a Reus el 1922 i va morir a Sant Cugat del Vallès el 1972